

MARKING INSTRUCTIONS AND MODEL ANSWERS

PUNJABI

Semester-II (Subjective Type)

Set-I

ਨੋਟ : ਪਰੀਖਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੇਖ ਲੈਣ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅੰਕ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ । ਪੇਪਰ ਦਾ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਅੱਠਵੀਂ ਕਲਾਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰਖਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੇ ਪੂਰੇ-ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ । ਅਗਰ ਉੱਤਰ ਅੱਧਾ ਸਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਧੇ ਅੰਕ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਉ ।

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਦੇ ਪੰਜ ਭਾਗ ਓ, ਅ, ਏ, ਸ ਤੇ ਹ ਹਨ । ਕੁੱਲ 24 ਅੰਕ ਹਨ । ਓ, ਅ, ਏ, ਸ ਤੇ ਹਰ ਠੀਕ ਉੱਤਰ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਤੇ ਹ ਭਾਗ ਦੇ ਹਰ ਠੀਕ ਉੱਤਰ 2 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇ ਗਾ । ਓ, ਅ, ਏ, ਸ $(1 \times 4) = 16$
ਹ $(2 \times 4) = 8$
2. ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਹਰ ਠੀਕ ਉੱਤਰ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ । $1 \times 4 = 4$
3. ਕਾਵਿ ਟੁਕੜੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ 5-5 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ । ਪ੍ਰਸੰਗ ਠੀਕ ਹੋਣ ਤੇ 2 ਅੰਕ ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ । $5 + 5 = 10$ ($2 + 3, 2 + 3$)
4. (i) ਕਵੀ ਦਾ ਨਾਂ ਠੀਕ ਹੋਣ ਤੇ 2 ਅੰਕ ।
(ii) ਇਸ ਦੇ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦੇ 6 ਅੰਕ । $2 + 6 = 8$
5. ਸਾਰ ਸੰਬੰਧੀ ਆਦਿ, ਮੱਧ ਤੇ ਅੰਤ $(2 + 5 + 1)$ ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ $2 + 5 + 1 = 8$
6. ਹਰ ਠੀਕ ਉੱਤਰ 2 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ ਕੁੱਲ 10 ਅੰਕ ਹਨ । $2 \times 5 = 10$
7. ਹਰ ਠੀਕ ਉੱਤਰ 2 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ, ਕੁੱਲ 10 ਅੰਕ ਹਨ । $2 \times 5 = 10$

8. ਲੇਖ ਰਚਨਾ ਆਦਿ, ਮੱਧ, ਤੇ ਅੰਤ (2+6+2) ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ ।
2+6+2=10

9. ਪੱਤਰ ਦੇ ਅਰੰਭਕ ਭਾਗ 2 ਅੰਕ ਮੱਧ ਭਾਗ 3 ਅੰਕ ਤੇ ਅੰਤਲਾ ਭਾਗ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ।
2+3+1=6

Set-A

ਨੋਟ : ਪਰੀਖਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਿਆਨ ਪੂਰਵਕ ਦੇਖ ਲੈਣ । ਜਾਂਚ ਦਾ ਕੰਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦੇ ਪੂਰੇ-ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ।

1. (ੳ) ਲਿੰਗ ਬਦਲੋ - ਹਰ ਠੀਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ 1 ਨੰਬਰ ਹੋਵੇਗਾ । 4
(ਅ) ਵਚਨ ਬਦਲੋ - ਹਰ ਠੀਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ 1 ਨੰਬਰ ਹੋਵੇਗਾ । 4
(ੲ) ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ - ਹਰ ਠੀਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ 1 ਨੰਬਰ ਹੋਵੇਗਾ । 4
(ਸ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਬਣਾਓ - ਹਰ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦਾ 1 ਨੰਬਰ ਹੋਵੇਗਾ । 4
(ਹ) ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣਾਂ - ਹਰ ਠੀਕ ਵਾਕ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ । 8
2. ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ - ਹਰ ਠੀਕ ਵਾਕ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । 4
3. ਹਰ ਪੈਰ੍ਹੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 2 ਅੰਕ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ । ਹਰ ਕਵੀ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਠੀਕ ਲਿਖੇ ਗਾ ਪੂਰੇ 2 ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ।
4. (i) ਕਵੀ ਦਾ ਨਾਂ ਠੀਕ ਹੋਣ ਤੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ 2
(ii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਠੀਕ ਹੋਣ ਤੇ 6 ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ । 6
5. ਪਾਠ ਦੇ ਸਾਰ ਦੇ 8 ਅੰਕ ਹਨ, 2 ਅੰਕ ਸ਼ੁਰੂ ਅਤੇ 1 ਅੰਕ ਅੰਤ, 5 ਅੰਕ ਮੱਧ ਭਾਗ ਦੇ ਹੋਣਗੇ ।
6. ਹਰ ਠੀਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 2 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । 10
7. ਹਰ ਠੀਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ । 10

8. ਲੇਖ ਰਚਨਾ 10 ਅੰਕ 2 ਅੰਕ ਆਦਿ ਭਾਗ 6 ਅੰਕ ਮੱਧ ਭਾਗ ਅਤੇ 2 ਅੰਕ ਅੰਤ ਭਾਗ ਦੇ ਹੋਣਗੇ ।
10

9. ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਭਾਗ 2 ਅੰਕ, ਮੱਧ ਭਾਗ 3 ਅੰਕ ਅਤੇ ਅੰਤਲੇ ਭਾਗ ਦਾ 1 ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ ।
6

1. (ੳ) ਲਿੰਗ ਬਦਲੋ - ਅਧਿਆਪਕਾ, ਜੱਟੀ, ਬਾਂਦਰੀ, ਸ਼ੇਰਣੀ, ਨੌਕਰਾਣੀ ।
4

(ਅ) ਵਚਨ ਬਦਲੋ - ਚੋਰਾਂ, ਖੋਤੇ, ਚਾਚੀਆਂ, ਹਵਾਵਾਂ, ਕਾਵਾਂ । 4

(ੲ) ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ - ਸ਼ੂਮ, ਗੌਰਾ ਕਠੌਰ, ਨਿਰਾਦਰ, ਮਿੱਠਾ । 4

(ਸ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਬਣਾਓ - ਤਾਰੂ, ਚਮਕ, ਭੰਡ, ਦੁੱਖ । 4

(ਹ) ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋ । 8

(i) ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਡੰਡੋਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । (2×4)

(ii) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

(iii) ਰਾਮ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਦਾ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭਾਂਡਾ ਭੰਨ ਦਿੱਤਾ ।

(iv) ਸੁ: ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲਮ ਦੇ ਚੰਗੇ ਧਨੀ ਸਨ ।

(v) ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਟਿਕਾਣੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ।

2. ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਵਾਕ : 1×4=4

(i) ਗਿੱਦੜ ਬੜਾ ਮੀਸ਼ਣਾ ਜਾਨਵਰ ਹੈ ।

(ii) ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦਿਲ ਪ੍ਰਚਾਵੇ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਧਿਆ ਸਾਧਨ ਹੈ ।

(iii) ਸਾਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਲੰਬਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ।

(iv) ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਪਨੇ ਸ਼ਾਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ।

(v) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸਨ ।

3. ਕਾਵਿ ਟੋਟਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਾਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ : 5+5=10

(ੳ) **ਪ੍ਰਸੰਗ** :-- ਇਹ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ 'ਗੁਰੂ ਦੱਤ' ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ ਜੈ ਜਵਾਨ ! ਜੈ ਕਿਸਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਜਵਾਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜੈ-ਜੈ ਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ।

ਵਿਆਖਿਆ:- ਕਵੀ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸੀਮਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦੀਵਾਰ ਵਾਂਗਰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਿਆਂ ਲਈ ਬੇ-ਅੰਤ ਪਿਆਰ ਹੈ । ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਲਈ ਅੰਗਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਫਰਤ ਰਖਦੇ ਹਨ ।

- (ਅ) **ਪ੍ਰਸੰਗ:-** ਇਹ ਕਾਵਿ ਟੁਕੜੀ 'ਦਿਆਲ ਚੰਦ ਮਿਗਲਾਨੀ' ਦੀ ਕਵਿਤਾ 'ਸੋਚੋ ਜਰਾ' ਵਿੱਚੋਂ ਲਈ ਗਈ ਹੈ । ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਵੱਖ ਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸੋਚ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਨਸੀਅਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਵਿਆਖਿਆ:- ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਲੋਗ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਖਰਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਉਹ ਮੂਰਖ ਹਨ । ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦੋ ਅਜੇਹੇ ਪੱਖ ਹਨ ਕਿ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸਮਸਾਨ ਘਾਟ ਵੀ ਇਕ ਹੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਸਾਂਝ ਦੇ ਰਸਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੱਤ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਉਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਹਾਂ । ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਪਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੁਆਹ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਸੀਂ ਹਾਂ । ਇਸ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਦੋਨੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹਨ ।

- (ਬ) **ਪ੍ਰਸੰਗ :-** ਇਹ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ 'ਗੁਰੂਦੱਤ' ਦੁਆਰਾ ਰਚਿੱਤ ਕਵਿਤਾ ਜੈ ਜਵਾਨ ! ਜੈ ਕਿਸਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਜਵਾਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ।

ਵਿਆਖਿਆ:- ਇਸ ਕਾਵਿ ਟੁਕੜੀ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਫਰੋਲ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਰੂਪੀ ਅੰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਅੰਨ ਨੂੰ ਸੁਆਹ ਕੇ ਬੋਰਲ ਲਉਂਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜੈ-ਜੈ ਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ !

4. (i) ਜੈ ਜਵਾਨ ! ਜੈ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਕਵੀ ਦਾ ਨਾਂ 'ਗੁਰੂਦੱਤ' ਹੈ । 2

(ii) ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸਾਰ : ਇਹ ਕਵਿਤਾ 'ਗੁਰੂਦੱਤ' ਦੁਆਰਾ ਰਚਿੱਤ ਹੈ । ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਜਵਾਨ ਦੀ ਜੈ-ਜੈ ਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹੱਥ ਅਨਾਜ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਹੱਥ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ । ਇਹ ਲੋਕ ਅਮਨ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਹਨ ਪਰ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਨ ਲਈ ਕਹਿਰ ਹਨ । ਕਿਸਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਜਵਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣ ਵਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਕਿਸਾਨ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਹੈ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਵਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੀਮਾਂ ਤੇ ਰਾਖੀ ਵਾਲੀ ਦੀਵਾਰ ਹੈ । ਇਕ ਪਾਸੇ ਠੰਡਕ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਗਨੀ ਤੇ ਹਿਮਾਲਾ ਵਰਗਾ ਜਿੱਗਰ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵੀ ਨੇ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਜਵਾਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਗੁਣਗਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

5. ਜੀਵਨੀਆਂ :-

2+5+1=8

(ੳ) ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ :- ਜਨਮ ਸੰਮਤ 1774 ਸੰਨ 1717 ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਮੰਗਲਵਾਰ, ਛੁਡਾਣੀ ਰੋਹਤਕ ਪਿਤਾ ਬਲਰਾਮ ਸਾਧੂ ਸੰਤਾ ਮਾਤਾ ਰਾਣੀ ਗਰੀਬ ਦਾਸ ਗਉਆਂ ਕਬੀਰ ਦਰਸ਼ਨ ਗਉ ਸੇਵਾ ਸੇਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਭੇਖਾਂ ਬਾਗੜੀ ਗੰਗਾ ਮੁਕਤੋਸ਼ਵਰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ । ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਸੰਤਾਂ ਭਗਤਾਂ 1817 (1760) ਬੋਲਾਕੂਆਂ ਅੰਤ ਸੰਨ 1778 ਵਿਚ ਚੋਲਾ ਛੱਡਿਆ ।

(ਅ) ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ :- ਜਨਮ ਸ਼ਹੀਦੇ ਆਜ਼ਮ ਖਟਕੜ ਕਲ੍ਹਾਂ 1907 ਈ. ਪਿਤਾ ਕਿਸ਼ਨ ਲਹੌਰ ਚਾਚਾ ਮਾਂਡਲੇ ਦਾਦੀ ਨੇ ਭਾਗਾਂ

ਰਾਜਨੀਤਕ ਗੁੜਤੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾਂ ਕਲਮ ਦੇ ਧਨੀ ਕਿਰਤੀ ਅਖਬਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਪ੍ਰਤਾਪ
 ਬਲਵੰਤ 1928 ਸਾਈਮਨ ਖੂਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਸਾਂਡਰਸ ਅਸੰਬਲੀ ਬੰਬ
 ਗਿਰਫਤਾਰ ਸਾਥੀ ਅੰਤ 22 ਮਾਰਚ 1931 23 ਮਾਰਚ ਮੇ
 ਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ।

(ੲ) ਰਾਉਂ ਤੁਲਾ ਰਾਮ :- 1857 ਦੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਬੰਗਿਆੜੀ ਜਨਮ 2 ਦਸੰਬਰ 1825 ਰਿਵਾੜੀ
 ਰਿਵਾੜੀ 1855 ਇਕ ਜੰਗਲ 80 ਲੱਖਤੋਂ ਘਟਾ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਪਿਤਾ ਦੀ
 1837 ਹੋ ਗਈ । ਰਾਜਪਾਟ 14 ਦਸੰਬਰ 1837
 17 ਮਈ 1857 ਤਹਿਸੀਲ 18634 ਰੁਪਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਕਈ ਲੜਾਈਆਂ
 ਨਸੀਬਪੁਰ (ਨਾਹਨੋਲ) ਤਾਂਤਿਆ ਕੋਲ ਖਹਿੜਾ ਨਾ 1862 ਈਰਾਨ
 38 ਸਾਲ ਦੀ 23 ਸਤੰਬਰ 1863 ਅੰਤ ਬਲੀਦਾਨ..... ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

6. ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ (ਕੋਈ ਪੰਜ) 10

- (i) ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਲਵਾੜੀ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਰੰਗ ਦੇ ਫੁੱਲ ਪੌਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਧਰਮਾਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਜਾਤੀਆਂ ਤੇ ਨਸਲਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵਸਦੇ ਹਨ । ਫੁਲਵਾੜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।
- (ii) ਕਲਕੱਤੇ 12 ਜਨਵਰੀ 1863 ਈ.
- (iii) ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸੈਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬੇਡਨ ਪਾਵੈਲ
- (iv) ਬਲੀਦਾਨ ਦਿਵਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ
- (v) ਇਟਲੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਾਰਕੋਨੀ ਬਲੋਗਵਾ
- (vi) ਮਿੱਤਰ ਉਹ ਜੋ ਮੁਸੀਬਤ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਆਵੇ ।

7. ਪੈਰੋ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ :-

10

- (i) ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ
- (ii) ਸੰਨ 1888 ਈ.
- (iii) 1892 ਈ.
- (iv) ਲੋਕ ਮਾਨਯ ਤਿਲਕ ਨਾਲ
- (v) 10 ਦਿਨ ਤੱਕ ।

8. (ੳ) ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਰੁੱਤਾਂ ਬਸੰਤ ਹੈ ਰੁੱਤਾਂ ਦੀ..... ਦਿਨ ਹਕੀਕਤ ਰਾਏ ਸ਼ਹੀਦ ਪੀਲੀਆਂ ਪੱਗ ਪੀਲੇ ਚੋਲ ਹਲਵਾ ਥਾਂ ਪਾਲੇ ਦਾ ਅੰਤ ਸਰੋਂ ਦੇ ਪੀਲੇ ਚਾਦਰ ਖੁਸੀ ਖੁਸਬੋਂ ਚਾਹੋ ।
- (ਅ) ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ :- ਜਨਮ 1469 ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਭੈਣ ਨਾਨਕੀ ਪਾਂਧੇ ਕੋਲ ਸੱਚਾ ਸੋਦਾ ਮੋਦੀ ਖਾਨਾ ਪਤਨੀ..... ਪੁੱਤਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਮਲਕ ਸਜਣ ਠੱਗ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਅੰਤ 1539 ਈ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣਾ ।
- (ੲ) ਕੋਈ ਮੈਚੀ ਸਾਡਾ ਖਾਲਸਾ ਹਾਕੀ ਐਤਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਧੋਸਮੇ ਸਾਡੀ-2 ਗੋਲ ਮੈਚ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹਰ ਸਮੇ ਦੀ ਯਾਦ ।
- (ਸ) ਹੌਲੀ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਇਕ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਅਨੇਕਤਾ ਹੋਲਕਾ ਦਹਿਨ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ..... ਪਿਚਕਾਰੀ..... ਗੁਲਾਲ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਨੇਕਤਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅਨੰਦ ਦਾ ਹੋਲਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਿਠਾਈਆਂ ਸਾਂਝੀ ਸੰਦੇਸ !

9. (i) ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ,

ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਜੀ,
ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ,
.....ਸ਼ਹਿਰ ।

ਵਿਸ਼ਾ - ਫੀਸ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਪੱਤਰ ।

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ / ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੀ,

ਬੇਨਤੀ ਰਾਗੀਬ..... ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਵੱਲ
ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਮੁਆਫ ਜਾਵੇ ।
ਧੰਨਵਾਦ ।

ਆਪਜੀ ਦਾ ਦਾਸ

ਜਾਂ

ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਭਵਨ,
..... ਸ਼ਹਿਰ ।
..... ਸ਼ੈਟਰ !
ਮਿਤੀ

ਪਿਆਰੇ ਮਿੱਤਰ ਸੁਰੇਸ਼,

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ।

ਪਾਸ ਅਗੇ ਆਪ ਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਆਪ ਚੇਰਾਂ
ਰੋਗ ਉਮੀਦ ਇਸ ਤਰਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਂ

ਆਪਦਾ ਮਿੱਤਰ,

Set-B

ਨੋਟ : ਪਰੀਅਖਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੇਖ ਲੈਣ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋ ਮੁਲਅੰਕਣ ਅੰਕ ਅਲੱਗ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ । ਪੇਪਰ ਦਾ ਮੁੱਲਅੰਕਣ ਅੱਠਵੀਂ ਕਲਾਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰਖਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੇ ਪੂਰੇ-ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ । ਅਗਰ ਉੱਤਰ ਅੱਧਾ ਸਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਧੇ ਅੰਕ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਉ ।

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਦੇ ਪੰਜ ਭਾਗ ਹਨ । ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੁੱਲ 24 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਦੇ 'ਓ' 'ਅ' ਏ, ਸ ਤਕ ਦੇ ਹਰ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦਾ 1 ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ । ਭਾਵ ਹਰ ਭਾਗ 4 ਅੰਕ ਦਾ ਹੈ । 'ਹ' ਭਾਗ ਦੇ ਹਰ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ ।
2. ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਹਰ ਠੀਕ ਭਾਗ ਦਾ 1 ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕੁੱਲ 4 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ ।
3. ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਹਰ ਕਾਵਿ ਟੁਕੜੀ ਦੇ 5-5 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ੰਗ ਠੀਕ ਹੋਣ ਤੇ 2 ਅੰਕ ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ ।
4. (i) ਕਵੀ ਦਾ ਨਾਂ ਠੀਕ ਹੋਣ ਤੇ 2 ਅੰਕ ।
(ii) ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੇ 6 ਅੰਕ ।
5. ਪਾਠ ਦੇ ਸਾਰ ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ੁਰੂ 2 ਅੰਕ - ਮੱਧ ਭਾਗ 5 ਅੰਕ ਤੇ ਆਖਰੀ ਸਾਰ ਅੰਸ਼ ਦਾ 1 ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ ।
6. ਹਰ ਸਹੀ ਉੱਤਰ 2 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਕੁੱਲ 10 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ
7. ਹਰ ਠੀਕ ਉੱਤਰ 2 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ।
8. ਲੇਖ ਰਚਨਾ ਸ਼ੁਰੂ 2 ਅੰਕ ਮੱਧ 6 ਅੰਕ ਤੇ ਅੰਤ 2 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ
9. ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਉਪਰਲੇ ਭਾਗ 2 ਅੰਕ ਸ਼ਰੀਰਕ ਭਾਗ 3 ਅੰਕ ਅਤੇ ਅੰਤਲਾ ਭਾਗ 2 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ।
1. (ੳ) ਲਿੰਗ ਬਦਲੋ - ਸਿੱਖਣੀ, ਬੇਗਮਾਂ, ਦੇਵੀ, ਸੱਪਨੀ, ਮੋਰਨੀ, । 4

(ਅ) ਵਚਨ ਬਦਲੋ - ਹਥਿਆਰਾਂ, ਅਸਤੀਆਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ, ਧਰਮਾਂ ਕਲਮਾਂ ।

4

(ੲ) ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ - ਅਵੱਨਤੀ, ਵੱਧ, ਭਲਾ, ਹੋਲੀ, ਘਾਟੇਵੰਦ । 4

(ਸ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ - ਪ੍ਰੇਮੀ, ਹਿੰਸਾਤਮਕ, ਦਯਵਾਨ, ਮਾਰ, ਆਗਿਆਕਾਰੀ ।4

(ਹ) ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਦੇ ਵਾਕ :- 8

(i) ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਗਰੇਬਾਨ ਵਿੱਚ ਝਾਂਕ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । (2×4)

(ii) ਦੁੱਧ ਜਲਿਆ ਲੱਸੀ ਨੂੰ ਵੀ ਫੂਕਾਂ ਮਾਰਕੇ ਪੀਂਦਾ ਹੈ ।

(iii) ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੂਲਾ ਲਾਹ ਸੁਟਿਆ

(iv) ਰਾਮ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਇੱਟ ਵਗਾਹ ਮਾਰੀ ।

(v) ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਚੋਰੀ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਭੰਨ ਦਿੱਤਾ ।

2. ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਵਾਕ : 4

(i) ਉਸ ਉਪਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਬੜੀ ਮਿਹਰ ਹੈ ।

(ii) ਉਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

(iii) ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

(iv) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸਨ ।

(v) ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੀ ਜੰਨਤ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ।

3. (ੳ) **ਪ੍ਰਸੰਗ** :- ਇਹ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ 'ਗੁਰੂਦੱਤ' ਦੁਆਰਾ ਰਚਿੱਤ ਕਵਿਤਾ ਜੈ ਜਵਾਨ । ਜੈ ਕਿਸਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਜਵਾਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ।

ਵਿਆਖਿਆ :- ਇਸ ਟੁਕੜੀ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਜਵਾਨ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਲਈ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਰਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੇ ਲਈ ਅੰਗਿਆਰੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ । ਅਗਰ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਤਾਂ ਜਵਾਨ ਜਵਾਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ ।

(ਅ) **ਪ੍ਰਸੰਗ** :-- ਇਹ ਕਾਵਿ ਟੁਕੜੀ ਦਿਆਲ ਚੰਦ ਮਿਗਲਾਨੀ ਦੀ ਰਚਿਤ ਕਵਿ 'ਸੋਚੋ ਜਰਾ' ਵਿੱਚੋਂ ਲਈ ਗਈ । ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ।

ਵਿਆਖਿਆ :- ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਤੋੜੀਆਂ ਸੀ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਦੋਨੋ ਹੀ ਇੱਕਠੇ ਸਨ । ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਮਿਲਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਖੂਨ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਹਾਨੀ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਅੱਜ ਤਕ ਯਾਦ ਹੈ । ਭਾਵ ਕਿ ਇਹ ਦੋਨੋ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਹੀ ਹਨ ।

(ੲ) **ਪ੍ਰਸੰਗ** :-- ਇਹ ਕਾਵਿ ਟੱਟਾ 'ਗੁਰੂਦੱਤ' ਦੀ ਰਚਿਤ ਕਵਿਤਾ ਜੈ ਜਵਾਨ ! ਜੈ ਕਿਸਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਜਵਾਨ ਦੀ ਜੈ-ਜੈ ਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ।

ਵਿਆਖਿਆ :- ਇਸ ਟੁਕੜੀ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਜਵਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੈਂਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਸਰਾਬੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਲਈ ਕਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਵੈਰੀ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿੱਚ ਰੋੜ ਵਾਂਗ ਰੜਕਦਾ ਹੈ । ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਦਾ ਨਲੂਆ ਹੈ ਆਪਣੇ ਬਾਹੁਬਲ ਤੇ ਪੱਕਾ ਹੈ । ਤੇਰੇ ਨਾਂ ਜਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਵੈਰੀ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡਕਿ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

4. (i) ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਕਵੀ ਦਾ ਨਾਂ 'ਗੁਰੂਦੱਤ' ਹੈ । 2
- (ii) ਜੈ ਜਵਾਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਗੁਣ : ਕਿਸਾਨ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਅੰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਵਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਕਿਸਾਨ ਅੰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਵੰਡਦਾ ਹੈ, ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਰਜਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੰਗਿਆਂ ਦਾ ਤਨ ਡੱਕਦਾ ਹੈ ।
- ਜਵਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਲੋਹਾ ਮੰਨਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ।
- ਕਿਸਾਨ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਵਾਨ ਸੀਮਾ ਤੇ ਦਵਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ! ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਤਾਂ ਜਵਾਨ ਤੇਗ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ । 6

5. ਪਾਠ ਦਾ ਸਾਰ :-

10

(ੳ) ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਪਛਾਣ :- ਇਹ..... ਸਿਖਿਆਦਾਇਕ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕੰਮ ਆਵੇ ਹਿਰਨ ਕਾਂ ਦੋਸਤੀ ਚਲਾਕ ਗਿੱਦੜ ਮਾਸ ਕਬੋਲ ਚਲ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਚਾਲ ਚਲਣੀ ਗਿਦੜ..... ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਟੁੱਕ ਮੰਗਲਵਾਰ ਕਾਂ ਮਰਿਆ ਜਾਏਗਾ ਰੱਸਿਆ ਦੋੜ ਜਾ ਮਿੱਤਰਾ ਡਾਂਗ ਗਿੱਦੜ ਦੋਖੀ ਦੀ ਖੇ !

ਸਿੱਖਿਆ ਮਿੱਤਰ ਕੰਮ ਆਵੇ !

(ਅ) ਰੇਡੀਓ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ । ਸਥਾਨ ਗਿਆਨ..... ਮਨ ਪ੍ਰਚਾਵੇ ਖੋਜ ਮਾਰਕੋਨੀ ਮਾਈਕਰੋਫੋਨ ਸਕਦਾ ਹੈ ਲਾਭ ਖਬਰਾਂ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਸਿਹਤ ਮਨ ਪ੍ਰਚਾਵਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਸਰਕਾਰ ਸੰਪਰਕ ਮੈਚਾਂ..... ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਘਨ ਬੁਰਾ ਘਰ ਸਿੰਗਾਰ ਵੀ ਹੈ !

(ੲ) ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਜੀ :- ਸਾਡਾ ਸੁਨੀਆਂ ਸਵਾਮੀ ਜਨਮ 12 ਜਨਵਰੀ 1863 ਨਰੇਂਦਰ..... ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਲੋਕਾਂ ਲੋਕਮਾਨਯ 1892 ਈ ਚਮਕ ਧਰਮ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਤੁਸੀਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਮੁਕਤੀ..... ਅੰਤ 4 ਜੁਲਾਈ 1902 ਅਮਿੱਟ ਲਾ ਗਏ ।

6. ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ (ਕੋਈ ਪੰਜ)

2×5=10

(i) ਮਹਾਭਾਰਤ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਰਾਜਪੂਤਾਨਾਂ

(ii) 1717 ਛੁਡਾਣੀ ਜਿਲਾ ਰੋਹਤਕ

- (iii) ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ
- (iv) ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਮਾਲਵੀਯ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਡਾ. ਏਨੀਬੀਸੈਂਟ,
ਡਾ. ਹਿਰਦੇ ਨਾਥ ਕੁੰਜਰੂ ਆਦਿ,
- (v) 14 ਦਸੰਬਰ 1837
- (vi) ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

7. ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ :- 2×5=10

- (i) ਰਾਜਪੂਤਾਨਾ
- (ii) ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਰਨ
- (iii) ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮੀ
- (iv) ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਚੌਹਾਨ, ਰਾਣਾ ਸਾਂਗਾਂ, ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ,
ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ, ਜੈਮਲ ਛੱਤਾ ਆਦਿ !
- (v) ਪਦਮਿਨੀ ਤੇ ਅਹਲਿਆਬਾਈ ।

8. ਲੇਖ ਰਚਨਾ :- 10

- (ੳ) ਦੁਸਹਿਰਾ ਸਾਡਾ ਤਿਉਹਾਰ ਕੁੱਝ..... ਰੁੱਤਾਂ ਸਰਦੀ 20 ਦਿਨ ਦੁਸਹਿਰੇ
..... ਸਿਰਾਂ ਬੱਧ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਬਨਵਾਸ ਲੰਕਾ ਰਾਵਣ ਪਰਤੇ
..... ਖੁਸ਼ੀ ਜਾਦਾਂ ਜੂਆ ਸਰਾਬ ਸ਼ਿਕਾਰ ਪਟਾਖੇ ਮਠਾਈਆਂ
..... ਨਵੇਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ।
- (ਅ) ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ :- ਸਾਡੇ ਛੇ ਹਰ ਦੋ ਮਹੀਨੀਆਂ ਗਰਮੀ ਹੋ ਇਹ
..... ਜੂਨ ਜੋਬਨ..... ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਆਪਣਾ ਮਹੱਤਵ ਵਰਖਾ ਇੱਸ
ਫਸਲ ਲੋਕ ਪਹਾੜ ਘੁੰਮਣ ਮਿਲਦੇ ਵਰਖਾ ਲਾਭ ਫਸਲਾਂ
..... ਇਸਤਰਾਂ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

- (ੲ) ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ :- ਸਿੱਖਾਂ ਨੌਵੇਂ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਜਨਮ ਅਪ੍ਰੈਲ 1621
 ਨਾਨਕੀ ਸੰਤ ਸਰੂਪ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਤਾਰ ਵਿਆਹ
 ਗੁਜਰੀ ਬਕਾਲੇ ਮੱਖਨ ਸਾਹ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕਸ਼ਮੀਰੀ
 ਪੰਡਿਤ ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਆਪ
 ਦੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਆਪ ਨੂੰ 11 ਨਵੰਬਰ 1675 ਸ਼ੀਸ਼ਰੀਜ ਹੈ । 55 ਸਲੋਕ
 57 ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ।
- (ਸ) ਵੈਸਾਖੀ ਦਾ ਮੇਲਾ :- ਖੁਲੇ ਡੁੱਲੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਇੱਕਠੇ ਆਪਣੀ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ
 ਧਾਰਮਿਕ ਇਤਿਹਾਸਕ..... ਫਸਲ ਤੋਂ..... ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ
 ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ..... ਕਈ ਤਿਆਹਿਆ ਛਿੱਜਾਂ..... ਕੰਬਢੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ
 ਰਾਜਨੀਤਕ ਧਾਰਮਿਕ ਜੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਘਰ ਹਨੇਰਾਂ
 ਗਦ ਗਦ ਹੋ ਹੈ ।

9. (i) ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ,

ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਾਹਿਬ,

..... (ਜ਼ਿਲਾ) ।

ਮਿਤੀ :

ਵਿਸ਼ਾ - ਕਲਰਕ ਦੀ ਆਸਾਮੀ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ।

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ,

..... ਅਜੀਤ ਸਮਾਚਾਰ ਕਲਰਕਾਂ
 ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੇਠ ।

ਖਾਲੀ ਆਸਾਮੀ ਕਲਰਕ

ਨਾਂ

ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ

ਉਮਰ

ਯੋਗਤਾ

ਅਨੁਭਵ

ਹੋਰ

..... ਲਿਸਟ ਆਪਦੀ ਸਬੂਤ

ਪੰਨਵਾਦ ਸਾਹਿਤ ਆਪਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਾਤਰ,

ਪਿੰਡ

ਡਾ.

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

ਜਾਂ

ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਭਵਨ,

..... ਸ਼ਹਿਰ ।

..... ਸ਼ੈਟਰ !

ਮਿਤੀ

ਪਿਆਰੇ ਰਮਨ,

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ !

ਆਪਣੇ ਕਾਕੇ ਜਨਮ ਅਖੰਡ
 ਭੋਗ
 24 ਦਿਸੰਬਰ ਪਵੇਗਾ ਮਿੱਤਰਾਂ
 ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨਿਵਾਸਣਾ

ਧੰਨਵਾਦ ਸਾਹਿਤ,

ਤੁਹਾਡਾ ਮਿੱਤਰ,

..... ।

Set-C

ਨੋਟ : ਪਰੀਅਖਕ ਮੁਲਅੰਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੇਖ ਲੈਣ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਠੀਕ ਠੀਕ ਹੈ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 9 ਪ੍ਰਸ਼ੰਨ ਹਨ । ਸਭ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਲਅੰਕਣ ਅੰਕ ਅਲੱਗ-2 ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ । ਪੇਪਰ ਦਾ ਮੁਲਅੰਕਣ ਅੱਠਵੀਂ ਕਲਾਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰਖਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦੇ ਪੂਰੇ-ਪੂਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ । ਅਗਰ ਉੱਤਰ ਅੱਧਾ ਠੀਕ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਧੇ ਅੰਕ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਉ ।

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਦੇ ਪੰਜ ਭਾਗ ਓ, ਅ, ਏ, ਸ, ਹ ਹਨ । ਕੁੱਲ 24 ਅੰਕ ਹਨ ਓ, ਅ, ਏ, ਸ, ਭਾਗ ਦੇ ਹਰ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦਾ 1 ਅੰਕ ਹੈ ਤੇ ਹ ਭਾਗ ਦੇ ਹਰ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ ।
(1×4) (2×4)
2. ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਹਰ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦਾ 1 ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕੁੱਲ 4 ਅੰਕ ਹਨ ।
4 (1×4)
3. ਕਾਵਿ ਟੁਕੜੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 5-5 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ । ਪ੍ਰਸੰਗ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ ।
2+3 2+3
4. (i) ਕਵੀ ਦਾ ਨਾਂ ਠੀਕ ਹੋਣ ਤੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ 2
(ii) ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦੇ 6 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ । 6

5. ਸਾਰ ਸੰਬੰਧੀ ਆਦਿ, ਮੱਧ ਤੇ ਅੰਤ $(2+5+1)$ ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ । $2+5+1$
6. ਹਰ ਠੀਕ ਉੱਤਰ 2 ਅੰਕ ਦਾ ਤੇ ਕੁੱਲ 10 ਅੰਕ । 2×5
7. ਹਰ ਠੀਕ ਉੱਤਰ 2 ਅੰਕ ਦਾ ਤੇ ਕੁੱਲ 10 ਅੰਕ । 2×5
8. ਲੇਖ ਰਚਨਾ ਆਦਿ, ਮੱਧ ਤੇ ਅੰਤ ਦੇ ਅੰਕ $2+6+2$ ਹੋਣਗੇ । $2+6+2$
9. ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਅਰੰਭ 2 ਅੰਕ ਵਿੱਚਕਾਰਲਾ 3 ਅੰਕ ਤੇ ਅੰਤਿਮ 1 ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ । $2+3+1$

1. (ੳ) ਲਿੰਗ ਬਦਲੋ - ਲੇਖਕਾ, ਬਾਲੜੀ, ਦਾਸੀ, ਡਾਕਟਰਾਣੀ ਸ਼ੇਰਨੀ ।
4 (1×4)
- (ਅ) ਵਚਨ ਬਦਲੋ - ਕਿਤਾਬਾਂ, ਘੋੜੀਆਂ, ਹਵਾਵਾਂ, ਮਾਵਾਂ, ਮੇਜ਼ਾਂ ।
4 (1×4)
- (ੲ) ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ - ਨਕਲੀ, ਕੁਆਰੀ, ਭਰਿਆ, ਸਜਰਾ, ਪੁਰਾਣਾ ।
4 (1×4)
- (ਸ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਬਣਾਓ - ਨਿਗਾਹਬਾਨ, ਜਵਾਨ, ਵੈਰੀ, ਠੰਢਾ, ਜ਼ਾਲਮ ।
4 (1×4)
- (ਹ) ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਕਾਂ :- 8 (2×4)
- (i) ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਸੁਦਾਮੇਂ ਨੂੰ ਡੰਡੋਤ ਦੀਤੀ ! (2×4)
- (ii) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਥਾਹ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।
- (iii) ਸੱਪ ਬੀਨ ਤੇ ਕੀਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
- (iv) ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਜੀ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟੀ ।
- (v) ਨਿਉਲੇ ਨੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ !

2. ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵਾਕਾਂ : 4 (1×4)
- (i) ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁਣ ਲਾਹੇਵੰਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿਆ ਹੈ ।
- (ii) ਹਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ !
- (iii) ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੀ ਜੰਨਤ ਹੈ ।
- (iv) ਰਾਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਪਨੇ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ।
- (v) ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ।

3. ਕਾਵਿ ਟੋਟਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ :

5+5=10

(2+3, 2+3)

(ੳ) **ਪ੍ਰਸੰਗ** :- ਇਹ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ 'ਦਿਆਲ ਚੰਦ ਮਿਗਲਾਨੀ' ਦੀ ਕਵਿਤਾ 'ਸੋਚੇ ਜਰਾ' ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ।
ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਤੰਗ ਦਿਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਦੀ ਨਸੀਅਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ :- ਇਸ ਟੁਕੜੀ ਅੰਦਰ ਕਵੀ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਕੋ ਖਾਣ ਦੇ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਹੀਰੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲ ਦੀ ਹਰ ਪੱਤੀ 'ਚ ਉਹੀ ਸੁਗੰਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਫੁੱਲ ਵਿੱਚੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਬੋਲੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਇੱਕ ਹਨ। ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ-ਬੋਟੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਸਮਝਣਾ ਮੂਰਖਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

(ਅ) **ਪ੍ਰਸੰਗ** :- ਇਹ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ 'ਗੁਰੂਦੱਤ' ਦੀ ਰਚਿਤ ਕਵਿਤਾ 'ਜੈ ਜਵਾਨ ! ਜੈ ਕਿਸਾਨ' ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਜਵਾਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜੈ-ਜੈ ਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ :- ਕਵੀ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਖੇ ਆਪਣਾ ਖੂਨ ਡੋਹਲ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤੇ ਇੱਜਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ! ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਬੰਬਾਂ ਦੇ ਬਰੂਦ ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਦੀ ਗੜਗੜਾਹਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਕਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਜਵਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(ੲ) **ਪ੍ਰਸੰਗ** :- ਇਹ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ 'ਦਿਆਲ ਚੰਦ ਮਿਗਲਾਨੀ' ਦੀ ਰਚਿਤ ਕਵਿਤਾ 'ਸੋਚੇ ਜਰਾ' ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਲੇਖਕ ਤੰਗਦਿਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ :- ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਿੱਠੀ ਖੀਰ ਵਿੱਚ ਮਿਰਚਾਂ ਪਾਇਆਂ ਜਾ ਰਹਿਆਂ ਹੋਣ। ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੁਹਣੀ ਜੇਹੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਦਾਗ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹਰ ਆਦਮੀ ਲਈ ਖੁੱਲੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤਾਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਹੈ ਫਿਰ ਚਾਬੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਿਉਂ ਲੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

4. (i) 'ਸੌਂਚੋਂ ਜਰਾ' ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਕਵੀ ਦਾ ਨਾਂ 'ਦਿਆਲ ਚੰਦ ਮਿਗਲਾਨੀ' ਹੈ । 2

(ii) ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਬਾਰੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਧਰਤੀ ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ । ਇਥੋਂ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਸ ਜ਼ਿਸਮ ਰੂਪੀ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬਾਹਵਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ ! ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਫਿਰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਸਮਝਦੇ ਹਨ । ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਭੀੜ ਇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਬਣੀ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਉਸਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ । ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਏਕੇ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ । ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਇਸ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੱਗ ਰਹੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਲੋਅ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ । 6

5. ਪਾਠ ਦਾ ਸਾਰ :- 8 (2+5+1)

(ੳ) ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਕ :- ਇਕ ਮਹਾਨ ਹਨ ਜਨਮ 12 ਜਨਵਰੀ 1863 ਮਾਤਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿਵਜੀ..... ਨਰੇਂਦਰ ਵਿਸਵੇਸ਼ਵਰ ਬਾਲਕ ਨਹੀਂ ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ 1880 ਈ. ਪਰਮਹੰਸ ਉੜੀਕ ਰਿਹਾ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੰਪਰਕ ਪੈਦਾ ਲੋਕਮਾਨਯ 1892 ਈ. ਸੰਸਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਭੈਣੇ ਜਨਮਭੂਮੀ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਪਿਆਰ ਸਚਾਈ ਅੰਤ 39 ਸਾਲ 4 ਜੁਲਾਈ 1902 ਈ. ਛਾਪ ਲਾ ਗਏ ।

(ਅ) ਰਾਉ ਤੁਲਾ ਰਾਮ ਜੀ :- ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘਣਛਾਵੇ ਫਲ ਜਿਹੜਾ 1857 ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣੇ
 ਰਾਉ ਤੁਲਾ ਰਾਮ ਲਟ ਲਟ ਮਚਦੀ ਜਨਮ 1 ਦਸੰਬਰ 1825 ਤੇਜ ਸਿੰਘ..... ਜਗੀਰ
 ਇਕ ਲੱਖ ਸਾਲਾਣਾ ਰਾਜ-ਪਾਟ ਤਹਿਸੀਲ ਕਰਣਾਲ ਦਿੱਲੀ
 ਨਾਰਨੌਲ ਨਸੀਰਪੁਰ ਗੱਗੜ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂਤਿਆ ਟੋਪੇ ਦੀ ਹਾਰ
 ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸੰਗਰਹਿਣੀ ਅੰਤ
 23 ਸਤੰਬਰ ਬਲੀਦਾਨ ਦਿਵਸ ਛੁੱਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ
 ਹੈ ।

(ੲ) ਸੰਤ ਗਰੀਬ ਦਾਸ :- ਭਾਰਤ ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਹੈ । ਪੁਰਾਣੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਰਾਜੇ ਰਾਣਿਆਂ
 ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਕਬੀਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ! ਜਨਮ 1717 ਈ. ਰੋਹਤਕ
 ਸੰਤਾ ਸੇਵਾ ਜਨਮਪੱਤਰੀ
 ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਭਗਤੀ ਦਿੱਲੀ ਲਾਗੇ ਸੰਤ ਬੋਧੀ ਦਾਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ
 ਰੀਗਾ ਜਾਣਾ ਮੁਕਤੋਸ਼ਵਰ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ 'ਪੌਲਾਕੂਆਂ' ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ
 61 ਸਾਲ ਸੰਨ 1778 ਈ. ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ !

6. ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ (ਕੋਈ ਪੰਜ) 2×5=10

- (i) ਜੈਪੁਰ, ਜੋਧਪੁਰ, ਉਦੈਪੁਰ, ਬੀਕਾਨੇਰ, ਅਜਮੇਰ ਆਦਿ
- (ii) ਨਾਢੂ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ
- (iii) ਮਰਿਆ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਟਕ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਕੇ
- (iv) 17 ਮਈ 1857 ਈ. ਨੂੰ

(v) 1913 ਈ. ਵਿੱਚ

(vi) ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਧਰਮ ਤੇ ਸੰਪਰਦਾਇ ਹਨ । ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਰਸਤੇ ਤੇ ਸੁਭਾਉ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਸਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

7. ਪੈਰ੍ਹੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ :- 2×5=10

- (i) ਸ੍ਰੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ 'ਜੋਸ਼'
- (ii) ਭਾਰਤੀ ਨੌ-ਜਵਾਨ ਸਭਾ
- (iii) ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ
- (iv) ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ
- (v) ਸ੍ਰੀ ਗਣੇਸ਼ ਸੰਕਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ।

8. ਲੇਖ ਰਚਨਾ :- 10 (2+6+2)

- (ੳ) ਦੀਵਾਲੀ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਰੁੱਤਾਂ ਸਰਦ ਦੁਸਹਿਰੇ 20 ਦਿਨ ਸਾਂਝਾ ਤਿਉਹਾਰ ਅਰਥ ਦੀਪਾਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਮੱਸਿਆ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਆਏ ਸਨ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਤਿਆਹਿਆ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਨਵਾਂ ਹਿਸਾਬ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਰੌਣਕ ਤੋਹਫੇ ਖਰੀਦ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਰਾਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅੱਖਾਂ ਚੁੰਧਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਦੀਵਾਲੀ ਬੁਰਾਈਆਂ ਜੂਆ ਖੇਡਕੇ ਦੀਵਾਲਾ ਸਾਰਅੰਸ਼ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪਟਾਖੇ ਖੇੜਿਆਂ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰੀਏ !
- (ਅ) ਵਰਖਾ ਰੁੱਤ :- ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਇਕ ਵਰਖਾ ਹੈ ਉਡੀਕ ਲੋਕ ਹਨ ਇਸ ਦੇ

..... ਹਰੀ ਭਰੀ ਸੁਰੀਧੀ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਵਰਦਾਨ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਖੇਤੀ
ਆਰਥਿਕਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਜੁਮਾਸਾ ਸਾਵਨ ਤੋਂ ਕੱਤਕ ਪੇਲੀਆ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ
ਨਾਲ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਬਣਾਉਣ ਨਿਹਾਲ ਗਰਮੀ ਲਾਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ
..... ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਖਾ ਰੁੱਤ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਲਈ ਅਤਿਅੰਤ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ।

(ੲ) ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ :- ਸਦੀਆਂ ਬੋਧੀ ਗੁਲਾਮੀ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਨਿਮਾਣੇ ਬਣ ਮੁਰਦਾ
ਦਿਲ ਰੂਹ ਫੁੱਕਣ ਜਨਮ ਧਾਰਿਆ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਨਮ
1666 ਈ. ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ..... ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਦਿਆ 9
ਸਾਲ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ..... ਦਿੱਲੀ ਚਲੇ ਗਏ ਗੁਰਗੱਦੀ
ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਕਾਰੀਗਰ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਭਗਾਣੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ
ਅਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡਣਾ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਖਿਦਰਾਣੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਜੋਤੀ ਜੋਤ
..... ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ।

(ੳ) ਬੇ-ਰੁਜ਼ਗਾਰੀ :- ਸਾਡੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ
ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਬੇ-ਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਅਰਥ ਕੰਮ ਨਾ ਮਿਲੇ ਆਂਕੜੇ ਕੰਮ ਦਾ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ
..... ਨਾਕਸ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਮਿਲ ਮਾਲਕ
ਰੂਰੀਆ ਵਲ ਧਿਆਨਣਾ..... ਸਾਧਨਾ ਦੀ ਕਮੀ ਉਪਾਅ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ
ਆਬਾਦੀ ਤੇ ਕਾਬੂ ਕਿੱਤਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰਅੰਸ ਰੀਭੀਰ ਰੂਪ
..... ਖਤਰਨਾਕ ਹੱਲ ਲਈ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

9. ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ,

ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਜੀ,
ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ,
.....ਸ਼ਹਿਰ ।

ਵਿਸ਼ਾ - ਸਕੂਲ ਬਦਲੀ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈਣ ਲਈ !

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ / ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੀ,

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਸੱਤਵੀਂ
..... ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਅੰਬਾਲਾ ਮੇਰਾ ਇੱਕਲਾਂ ਹੈ
..... ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਵੇ ।

ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ।

ਆਪਜੀ ਦਾ ਆਗਿਆਕਾਰੀ,

ਮਿਤੀ

ਜਾਂ

ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਭਵਨ,
..... (ਸ਼ੈਟਰ)
..... ਸ਼ਹਿਰ !
ਮਿਤੀ

ਪਿਆਰੇ ਮਿੱਤਰ ਸੁਰੇਸ਼,

ਮਿੱਠਿਆਂ ਯਾਦਾਂ ।

ਆਪ ਦਾ ਭੋਜਿਆ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸੱਜਨ ਮਿੱਤਰ
..... ਮਨ ਭਾਉਂਦੀ

ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਡਮੁੱਲੇ..... ਧੰਨਵਾਦੀ ਰੋਸ
ਸੀ ਸਤਿਸ਼ਟ ਕਰ ਮਾਤਾ ਸੁਭ ਇਛਾਵਾਂ ਸਹਿਤ ।

ਆਪਦਾ ਮਿੱਤਰ,

.....

ਕਲਾਸ ।